

FACTSHEET - Economische impact van coalitieakkoord (stikstof) en stapeling van beleid op de zuivelketen¹

Nederlandse zuivel in cijfers - 2021

- Aantal melkveebedrijven	15.251	bedrijven
- Oppervlakte grasland en snijmaïs onder beheer melkveehouderij	1,1	miljoen hectare (26% NL opp.)
- Melkveestapel (melk- en kalfkoeien)	1.571	X 1.000 dieren
- Melkaanvoer	13.635	miljoen kg
- Kern zuivelindustrie:	26	ondernemingen
	52	fabrieken
- Bruto productiewaarde melkveehouderij	5,2	miljard €
- Netto omzet melk verwerkende industrie	14,8	miljard € (2020)
- Bijdrage zuivel aan Nederlandse economie	7,5	miljard € (2020)
- Exportwaarde	8,2	miljard €
- Werkgelegenheid melkveehouderij & zuivelindustrie	47	X 1.000 fte

Bron: [Zuivel-in-Cijfers 2021](#) (ZuivelNL, juli 2022)

Macro-economisch (o.a. n.a.v. PBL en WEcR)

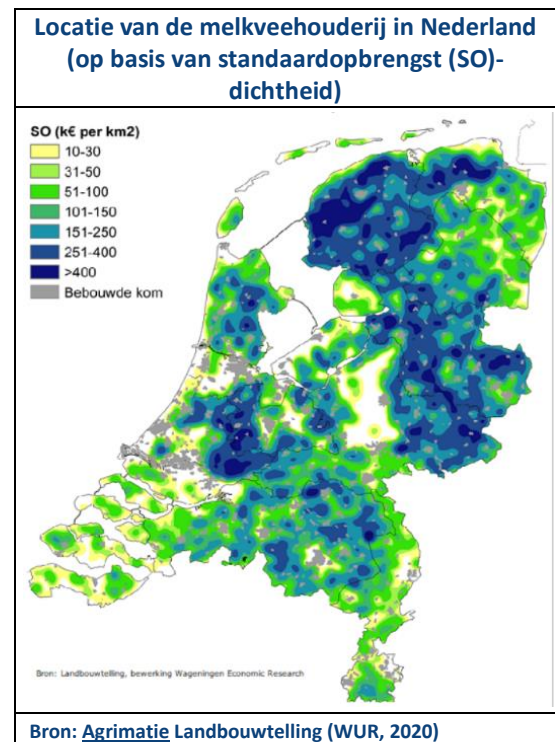
- Veestapelkrimp van tientallen procenten leidt tot substantiële waardedaling en fors verlies aan werkgelegenheid in de keten.

Bedrijfsniveau (o.b.v. VLB-analyse):

- Stapeling van beleid en maatregelen op bedrijfsniveau leidt tot een optelsom van bedrijfseconomische risico's.
- Potentiële kosten derogatieverlies voor een melkveebedrijf kennen grote spreiding maar betekenen hoe dan ook tienduizenden euro's aan extra financiële lasten op jaarbasis.
- Extra kosten gemiddeld *intensief* bedrijf (4 GVE/ha, 60 ha): € 30.840 - € 47.520 op jaarbasis.
- Extra kosten gemiddeld *extensief* bedrijf (2 GVE/ha, 60 ha): € 12.540 - € 28.860 op jaarbasis.
- Voor een overall, 'gemiddeld' Nederlands melkveebedrijf: € 23.000 - € 28.000 op jaarbasis.
- Routes naar verdergaande grondgebondenheid, zoals minder melkproductie op hetzelfde areaal of uitbreiding van het areaal bij gelijkblijvende melkproductie, kennen beide grote financiële obstakels (van aantasting liquiditeit tot negatieve marges).
- Actuele investeringsruimte melkveehouderij te beperkt om zelfstandig innovaties door te voeren.

N.a.v. WUR-position paper 'Verdienmodel':

- Extensivering zonder integrale visie op structuur en ontwikkelperspectief op gebiedsniveau (inclusief financieringsmodel) ondergraaft verdienmodel melkveebedrijven.

¹ NB: Dit betreft met name een indicatie rond stikstof gerelateerde opkoop en zaken als derogatieverlies en grondgebondenheid: het is nadrukkelijk geen allesomvattende doorrekening van alle beleidsplannen.

NOTITIE - Economische impact van coalitieakkoord (stikstof) en stapeling van beleid op de zuivelketen

ZuivelNL (september 2022)

Inleiding

Vanuit het coalitieakkoord (december 2021) is gekozen voor een versnelde aanpak van stikstofreductie en natuurverbetering. Dit leidde onder andere tot de startnotitie van de Minister voor Natuur en Stikstof over het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), waarbij tegelijkertijd de Minister van LNV een aanzet deed tot het formuleren van zijn visie op het ontwikkelen van toekomstperspectief voor de agrarische ondernemer.

Dit alles betekent dat agrarisch Nederland - in het bijzonder de (melk)veehouderij - en aanpalende sectoren zich nu gesteld zien voor een stapeling aan (deels voorgenomen) beleid en maatregelen, die direct de ontwikkelingsruimte van de sector raken. Naast het stikstofdossier hebben namelijk ook de ontwikkeling rond onder andere derogatie, grondgebondenheid, (aangescherpte) klimaatdoelstellingen, waterkwaliteit en mestbeleid hier grote invloed op.

De zuivelsector vertegenwoordigt in Nederland een betekenisvolle economische activiteit (zie ook factsheet). Vraag is (onder meer) wat het coalitieakkoord en met name de stapeling van beleidsmaatregelen die nu aan de orde is in economische zin betekent voor de zuivelketen in het algemeen en de melkveebedrijven in het bijzonder. Een exact antwoord op deze vraag is niet te geven, omdat veel van het voorgenomen beleid nog onvoldoende is uitgewerkt. Dit leidt tot veel onduidelijkheid en onzekerheid en beperkt ook logischerwijze de waarde van elke analyse. Om die reden zijn ook nog geen integrale impactanalyses beschikbaar.

Doel van deze notitie is om tegen de achtergrond van al deze onzekerheden en met een slag om de arm enig licht te werpen op de richting en ordegrrootte van de economische impact van het voorgenomen beleid op de zuivelsector en op melkveebedrijven in het bijzonder.

Eerste indicatie voor macro-economische effecten

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)¹ heeft in aanloop naar het coalitieakkoord van 15 december 2021 op verzoek van de ministeries van LNV en Financiën twee beleidspakketten doorgerekend. Eén daarvan (variant A) lijkt een belangrijke bron te zijn geweest voor de uiteindelijke, huidige kabinetsplannen rond stikstof. Bij deze variant staat extensivering van de landbouw via sturing op ontwikkeling van de veestapel en grondgebruik centraal. De doorgerekende beleidspakketten komen boven op de structurele stikstofaanpak, zoals deze in 2020 was ingezet. De doorrekening van de varianten door PBL wordt afgezet tegen een situatie waarbij nog geen sprake is van doorrekening van zowel de structurele aanpak stikstof als van beide varianten (basispad). In het basispad gaat PBL uit van een afname van 8% van de melkveestapel in 2030 ten opzichte van 2019. Landelijk gemiddeld is de krimp van de melkveestapel in de doorgerekende varianten ruim 30% t.o.v. het basispad. Minder melkvee zal zich vertalen in substantieel minder melk, en daarmee minder economische waarde en werkgelegenheid. In een kort commentaar op de PBL-analyse door WEcR² (op verzoek LNV) wordt, onder andere gebruikmakend van een input/output analyse, op hoofdlijn iets gezegd over de economische impact op de dierlijke waardeketens. Daarbij gaat het bij de eerste variant vooral over de melkveesector. Het verlies aan werkgelegenheid wordt bij die analyse becijferd op 35 duizend arbeidsjaren en blijkt vooral neer te slaan op de primaire schakel en de toelevering.

¹ [Quickscan van twee beleidspakketten voor het vervolg van de structurele aanpak stikstof \(PBL, augustus 2021\)](#)

² [Briefnotitie Uitwerking sociaaleconomische effecten | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

Het verlies aan economische waarde, uitgedrukt in bruto binnenlands product (BBP), komt in deze beperkte analyse volgens WEcR uit op € 1,9 miljard, waarvan meer dan 70% in primair en toelevering. Vanwege de al eerder benoemde grote mate van onzekerheid aan de uitvoeringskant, het gebrek aan integraliteit in de analyses en de noodzaak tot het doen van veel aannames bij dergelijke berekeningen, moeten genoemde uitkomsten vooral als een ruwe indicatie worden gezien.

Zo wordt in een toelichting op de gehanteerde veronderstellingen opgemerkt dat een 30% krimp circa 4,2 miljoen ton minder melk betekent. De aanname is dat dit voor circa de helft kan worden gecompenseerd door meer import (van boerderijmelk), waardoor de krimp van de Nederlandse zuivelverwerking gedempt wordt tot 15%. Feit is dat de Nederlandse zuivelindustrie internationaal gezien relatief efficiënt werkt en een goed vermogen tot melkvalorisatie heeft ontwikkeld. Dit maakt het inderdaad waarschijnlijk dat vrijkomende verwerkingscapaciteit in Nederland een bepaalde zuigende werking zal hebben op melkproductie in de buurlanden. Echter, de veronderstelde daling in de Nederlandse melkaanvoer gaat uit van handhaving van het gemiddelde niveau van melkgifontwikkeling. Bij extensivering van (deel van) de productie zou dit weleens een te optimistische inschatting kunnen blijken te zijn, omdat, als de melkgifontwikkeling óók nog wordt geremd, de sector in die situatie mogelijk meer Nederlandse boerderijmelk zou verliezen.

Stapelings van beleid: impact van diverse dossiers op het melkveebedrijf

VLB³ heeft in opdracht van LTO een verkenning gedaan rond de impact van thema's als derogatie, grondgebondenheid en landschapsgrond. In deze notitie wordt de informatie samengevat die vanuit de VLB is aangedragen en die voor een aantal aspecten de consequenties op bedrijfsniveau schetst. Hoewel nog veel onduidelijk is over de precieze uitwerking van het beoogde beleid, geeft de VLB-analyse voldoende indicatie om te concluderen dat de stapeling van beleid en maatregelen op bedrijfsniveau zal leiden tot een optelsom aan bedrijfseconomische risico's die de economische duurzaamheid van een groot aantal melkveebedrijven in gevaar brengt.

Economische impact verlies van derogatie

Verlies van de derogatie leidt via twee sporen direct tot hogere kosten op het melkveebedrijf. VLB berekende op basis van een gemiddeld melkveebedrijf⁴ in Nederland een eerste, grove indicatie van de hiermee gemoeide kosten:

1. Hogere kosten voor mestafzet⁵, € 1,67 - € 2,22 per 100 kg melk
2. Extra aankoop van kunstmest ter compensatie, € 0,87 per 100 kg melk

De totale extra kosten die het verlies van derogatie met zich meebrengt liggen bij deze 'hoog-over berekening' in de ordegrootte van € 2,60 tot € 3,10 per 100 kg melk (€ 23.000 - € 28.000 per gemiddeld bedrijf). Gegeven het feit dat de gemiddelde marge op een melkveebedrijf de afgelopen vijf jaar € 2 per 100 kg melk bedroeg, leidt verlies van derogatie hiermee dus tot een negatieve marge.

In een aanvullende, meer gedetailleerde doorrekening heeft VLB ook een analyse gemaakt voor verschillende bedrijfstypen (intensief/extensief), diverse grondsoorten en twee varianten van prijsontwikkeling, namelijk laag en hoog. Hoog staat daarbij gelijk aan de huidige niveaus (2022) en laag aan het gemiddelde niveau over de afgelopen vijf jaar (2017-2021).

³ VLB: [Vereniging van accountants en belastingadviseurs](#).

⁴ Als gemiddeld Nederlands melkveebedrijf is hierbij genomen: 101 melkkoeien, 25 stuks jongvee tussen 1 en 2 jaar, 30 stuks jongvee tussen 0 en 1 jaar, een melkgif van 8.904 kg, 45 ha grasland en 7 ha snijmaïs.

⁵ In de VLB-analyse worden de kosten van mestafvoer als volgt meegenomen: lage kosten: € 10 per m³, hoge kosten: € 20 per m³.

Deze analyse laat zien dat de impact van verlies van derogatie vooral wordt bepaald door de intensiteit en grondsoort. De impact van de grondsoort loopt via het verschil in plaatsingsruimte dat ontstaat door vermindering van dierlijke mest. Bij kleigrond is deze ruimte het grootst en daarmee ook de kosten voor aanvullende kunstmest. Bij alle typen bedrijven is daarom de financiële impact in beginsel het grootst bij bedrijven op kleigrond, wat wordt veroorzaakt door de extra mogelijkheid van aanvoer van kunstmest. De volledigheid gebiedt daarbij te zeggen dat tegenover de hogere kosten van kunstmest bij kleigrond normaliter ook een wat hogere opbrengst is te verwachten. Bij zandgrond is feitelijk het omgekeerde het geval. Daar is de plaatsingsruimte voor kunstmest lager (en dus ook de inputkosten) en zal door de kleinere hoeveelheid organische mest de opbrengst naar verwachting op termijn wat lager zijn. De netto financiële effecten van het verlies van derogatie zullen daarom voor bedrijven op klei en zandgronden uiteindelijk vergelijkbaar zijn. De gepresenteerde effecten aan de kostenkant (zie **tabel bijlage**) bij zandgronden zijn daardoor wellicht wat representatiever voor de uiteindelijke financiële effecten van het verlies van derogatie.

Gemiddelde impact type bedrijf en spreiding (vanwege verschillende grondsoorten)						
Type bedrijf	Hoge kosten			Lage kosten		
	Per 100 kg melk	Per hectare	Spreiding (*)	Per 100 kg melk	Per hectare	Spreiding (*)
Intensief, 4 GVE per hectare	€ 2,54	€ 792	€ 724 - € 849	€ 1,65	€ 514	€ 495 - € 531
Extensief, 2 GVE per hectare	€ 3,09	€ 481	€ 417 - € 536	€ 1,34	€ 209	€ 187 - € 227
(*) Laagste en hoogste kosten per hectare afhankelijk van grondsoort						
Bron: VLB, augustus 2022						

Een verschil tussen extensief en intensief is onder andere dat intensieve bedrijven, die ook in de huidige situatie al met een stevig volume aan mestafvoer te maken hebben, relatief meer last zullen hebben van het indirecte, verhogende effect van derogatieverlies op de prijs van mestafvoer, dat ontstaat door de extra druk op de mestmarkt. Bij extensieve bedrijven, die in de huidige situatie meestal genoeg plaatsingsruimte voor hun organische mest op het eigen bedrijf hebben, heeft verlies van derogatie waarschijnlijk weer relatief de grootste technische wijzigingen in bedrijfsvoering tot gevolg en zal het leiden tot een totaal andere kostenstructuur.

De bedrijfsomvang maakt eigenlijk niet zoveel uit. Bekeken op alle in de analyse meegenomen bedrijfstypes is sprake van een grote spreiding in de economische impact. Deze loopt van minimaal € 187 per hectare bij lage kosten tot zo'n € 849 per hectare bij hoge kosten. Dit levert bij een gemiddeld intensief bedrijf (4 GVE per hectare) met 60 hectares in het hoge kosten scenario een extra kostenpost op van € 47.520 op jaarbasis. Bij het scenario lage kosten is dit € 30.840 op jaarbasis. Op een gemiddeld extensief bedrijf (2 GVE per hectare) met 60 hectare is de impact in het scenario van hoge kosten € 28.860 op jaarbasis terwijl dit in het scenario van lage kosten € 12.540 is, dus in beide situaties substantieel kleiner.

De uiteindelijke, daadwerkelijke impact zal uiteraard sterk afhankelijk zijn van onder andere de prijzen van mestafzet en van kunstmest.

De noodzaak tot grotere afvoer van mest en extra aankoop van kunstmest leidt ook tot meer broeikasgasemissie op melkveebedrijven. Dit bijkomende, negatieve effect van derogatieverlies kan aanvullende economische schade opleveren, zodra dit bij bedrijven leidt tot verlies van licentie voor het leveren van een bepaalde melkstroom met meerwaarde. Dit kan volgens VLB een extra waardeverlies van € 2 per 100 kg tot gevolg hebben, waardoor de marge nog negatiever uitvalt.

In de **bijlage** is een tabel met meer uitgebreide resultaten van de VLB-analyse opgenomen.

Consequenties verdergaande grondgebondenheid

Verdergaande extensivering van individuele melkveebedrijven wordt vanuit LNV gezien als een belangrijke oplossingsrichting om doelstellingen rond klimaat en milieu te realiseren. VLB heeft aan de hand van een voorbeeldbedrijf⁶ globaal doorgerekend wat dit kan betekenen. Extensivering betekent een lagere melkproductie per hectare en kan langs twee routes worden bereikt:

1. Krimp van het bedrijf (minder melkproductie op hetzelfde areaal grond);
2. Uitbreiding van het areaal grond bij gelijkblijvende melkproductie.

Uitgaande van een beoogde extensivering van 20.000 naar 15.000 kg melk/ha moet het voorbeeldbedrijf (1) óf de melkproductie verkleinen met 250.000 kg (-25%) óf (2) het beschikbare areaal uitbreiden met 16,5 ha.

Scenario 1 leidt tot een toeneming van de kritieke opbrengstprijis met 3 cent per kg melk, waardoor het bedrijf op jaarbasis € 22.000 tekortkomt. Dit scenario vraagt dus om 3 cent extra opbrengsten per kg melk om tenminste break-even te draaien. Minder melkproductie levert te weinig besparing op bij de vaste lasten. Deze vormen bij extensivering een relatief groter deel van de totale kosten. Extensivering stelt daarmee relatief hoge eisen aan het vakmanschap van de ondernemer om dit alles goed te managen, want er moet bijvoorbeeld meer gemolken worden uit eigen ruwvoer om de kosten in de hand te houden.

In scenario 2 is maximaal € 1.168 per hectare beschikbaar voor rente en aflossing. Ingeval van pacht tegen lagere kosten kan dit de liquiditeit van het bedrijf verbeteren. Voor wat betreft aankoop van grond komt bovengenoemd bedrag, uitgaande van een aflossingstermijn van 30 jaar en een rekenrente van 2,5%, neer op een grondprijis van € 20.000. Hogere prijzen of stijgende rente - *geen ondenkbeeldige ontwikkelingen voor de komende periode* - zullen ten koste gaan van de liquiditeitsmarge.

Ter vergelijking: de gemiddelde grondprijis van grasland in Nederland noteerde in 2021 een waarde van € 62.000 per hectare, ruim 6% meer dan in 2020 (bron: [Agrimatie](#)).

Geconcludeerd kan worden dat beide routes naar verdergaande grondgebondenheid relatief grote financiële obstakels kunnen opleveren, die variëren van aantasting van de liquiditeit tot het belanden in negatieve marges.

Innovatie

Innovatie wordt in de brieven van de ministers met regelmaat genoemd als mogelijkheid om emissies verder te reduceren. Innovaties kenmerken zich door een onrendabele top (aanloopkosten) en het investeringsrisico ligt bij de ondernemer. Bij diepte-investeringen wordt volgens VLB tegenwoordig een minimale marge van 7% van de omzet geëist. Gegeven het feit dat de gemiddelde marge in de melkveehouderij op € 2 per 100 kg melk ligt, wat neerkomt op zo'n 5% van de omzet, en dat hiermee ook enige liquiditeitsbuffer moet worden opgebouwd, ontbreekt de ruimte om investeringen in innovatie te doen. Dit betekent dat gerichte subsidies nodig zullen zijn om de onrendabele top van de investering te reduceren, zodat de risico's voor ondernemers acceptabel zijn. Daarnaast heeft de ondernemer met het oog op de terugverdientijd de zekerheid nodig dat de innovatie ook voor de lange termijn wordt erkend en dat daarmee de investering verantwoord is.

Landschapsgrond

In het coalitieakkoord⁷ is vanuit het zogeheten stikstoffonds voor de periode 2022-2030 € 5,7 miljard gereserveerd voor de financiële afwaardering van grond en voor daarna in de periode tot 2035 nog eens € 1,2 miljard. Dit suggereert een aanzienlijk areaal aan afgewaardeerde grond. Het gaat hier vooral om

⁶ Voorbeeldbedrijf in dit geval heeft 1.000.000 kg melk op 50 ha (20.000 kg/ha).

⁷ [Coalitieakkoord 2021: Budgettaire bijlage](#).

gronden met een tussenvorm tussen landbouw en natuur, de zogeheten landschapsgronden. Veel hierover is nog onduidelijk. Uitgangspunt is dat de ondernemer eigenaar van de grond blijft maar dat er aanvullende (beperkende) voorwaarden op het gebruik van de grond worden gelegd. Dit heeft direct impact op de opbrengst van de grond en daarmee op het inkomen van de ondernemer. De overheid geeft aan dat de compensatie voor afwaardering wordt geregeld via een éénmalige vergoeding. Het is nog volkomen onduidelijk welke maatregelen gaan gelden en hoe de afwaardering tot stand komt. Deze duidelijkheid is nodig om te kunnen beoordelen of de vergoeding recht doet aan inkomens- en vermogensverlies van de betrokken ondernemer. Vraag is ook in hoeverre in de uitwerking ruimte is voor maatwerk. Situaties en mogelijkheden voor toekomstig grondgebruik kunnen sterk verschillen en zijn medebepalend voor mogelijke, daarop aansluitende verdienmodellen. Daarmee zou in de vergoeding rekening kunnen worden gehouden. Belangrijk is ook dat daarbij de eigen keuze en zelfregie van de ondernemer centraal staan, wil er nog enige vorm van positieve stimulans zijn en de doelen rond landschapsgrond ook voor de langere termijn op die manier kans van slagen hebben.

Slotopmerking rond verdienmodel

Schaalvergroting en intensivering zijn ook in de melkveehouderij altijd belangrijke pijlers geweest onder het verdienmodel. Extensivering tast een van de belangrijke pijlers van dit traditionele verdienmodel aan en kan de noodzaak tot schaalvergroting (vraag naar grond) groter maken. Dat vraagt om bijsturing in het ontwikkelperspectief van bedrijven. In een recente notitie van Jongeneel (2022)⁸ voor de Tweede Kamercommissie LNV wordt er daarom nadrukkelijk op gewezen dat wie nadenkt over het toekomstig verdienmodel in de landbouw grondig aandacht moet besteden aan de ontwikkelmogelijkheden voor bedrijven. Dit aspect is belangrijker dan de rol van andere betalingen vanuit het beleid of via 'verbreding'. Het verdienmodel hangt namelijk altijd sterk af van wat in de markt verdiend wordt en verbeteringen langs die weg zijn altijd het efficiëntst (en ook het moeilijkst).

In dit verband vraagt de nu voorziene route van de gebiedsgerichte aanpak dringend om uitwerking van een helder perspectief voor de boer, dat door de verschillende beperkingen die spelen, voor ieder gebied anders zal zijn. Voor dat perspectief is ook een visie nodig op structuur (omvang, samenstelling) en ontwikkelperspectief van de bedrijven, omdat zonder deze het toekomstig verdienmodel in grote mate onbepaald blijft. Probleem is dat die visie nu nog lijkt te ontbreken.

⁸ [Position Paper WUR – Verdienmodel agrarisch ondernemers: principes en praktijken met de melkveehouderij als illustratie \(maart 2022\).](#)

BIJLAGE Samenvatting resultaten VLB-analyse van impact van derogatieverlies (ook in relatie tot grondgebondenheid)

Toename van kosten bij verlies van derogatie: effecten voor verschillende bedrijfstypen, grondsoorten en prijsniveaus

Type bedrijf	Hoge kosten			Lage kosten		
	Bedrijf	100 kg melk	hectare	Bedrijf	100 kg melk	hectare
Klein + extensief 60 ha en 2 GVE per ha						
Klei	€ 32.177	€ 3,44	€ 536	€ 13.615	€ 1,46	€ 227
N/W/C zand	€ 31.104	€ 3,33	€ 518	€ 13.290	€ 1,42	€ 221
Z zand	€ 24.992	€ 2,67	€ 417	€ 11.232	€ 1,20	€ 187
Löss	€ 24.992	€ 2,67	€ 417	€ 11.232	€ 1,20	€ 187
Veen	€ 31.104	€ 3,33	€ 518	€ 13.290	€ 1,42	€ 221
Klein + intensief 30 ha en 4 GVE per ha						
Klei	€ 25.472	€ 2,72	€ 849	€ 15.925	€ 1,70	€ 531
N/W/C zand	€ 24.936	€ 2,67	€ 831	€ 15.762	€ 1,69	€ 525
Z zand	€ 21.720	€ 2,32	€ 724	€ 14.840	€ 1,59	€ 495
Löss	€ 21.720	€ 2,32	€ 724	€ 14.840	€ 1,59	€ 495
Veen	€ 24.936	€ 2,67	€ 831	€ 15.762	€ 1,69	€ 525
Groot + extensief 150 ha en 2 GVE per ha						
Klei	€ 80.405	€ 3,44	€ 536	€ 34.031	€ 1,46	€ 227
N/W/C zand	€ 77.722	€ 3,33	€ 518	€ 33.219	€ 1,42	€ 221
Z zand	€ 62.461	€ 2,67	€ 416	€ 28.062	€ 1,20	€ 187
Löss	€ 62.461	€ 2,67	€ 416	€ 28.062	€ 1,20	€ 187
Veen	€ 77.722	€ 3,33	€ 518	€ 33.219	€ 1,42	€ 221
Groot + intensief 70 ha en 4 GVE per ha						
Klei	€ 59.423	€ 2,72	€ 849	€ 37.146	€ 1,70	€ 531
N/W/C zand	€ 58.171	€ 2,67	€ 831	€ 36.767	€ 1,69	€ 525
Z zand	€ 50.667	€ 2,32	€ 724	€ 34.615	€ 1,59	€ 494
Löss	€ 50.667	€ 2,32	€ 724	€ 34.615	€ 1,59	€ 494
Veen	€ 58.171	€ 2,67	€ 831	€ 36.767	€ 1,69	€ 525

Bron: VLB-memo 'impactanalyse verlies derogatie' (augustus 2022)